

**Татар гомуми белем бирү оешмаларында укучылар өчен татар
әдәбиятыннан олимпиада сорауларына җаваплар
(муниципаль тур, 2025-2026 уку елы) 11 нче сыйныф**

Максималь балл – 50

I. Тест биремнәре (18 балл).

1. Әдәби белдерү алымнары һәм чараларының бөтенлеге, бу төшенчә белән сүзләр ярдәмендә фикер-хисләрне белдерү рәвешен; сөйләмә һәм язма телдә сөйләм оештыру юлларын; әдәби текстның форма үзенчәлекләрен билгеләү яшәп килә (2 балл):

Җавап: **стиль**

2. Габдулла Тукайның «Өзелгән өмид» шигыре әдәбиятның кайсы чорына карый (1 балл):

- 1) XIX гасырның икенче яртысы
- 2) 1920 еллар
- 3) **XX йөз башы**

3. Аерым кешеләрнең шәхси теләк-омтылышлары, язмышы һәм тирәлек белән бәрелеше сурәтләнгән, шулар аша кеше һәм җәмгыятькә бәя бирелә, холык-фигыль ачыла торган зур күләмле эпик әсәр (2 балл):

Җавап: **роман**

4. Талантлы шагыйрь, матбагачы, хәйрияче, алтын приискалары хужасы, XX йөз башы татар мәдәни күтәрелешен матди яктан тәэмин итүчеләрнең берсе. Кайсы әдип турында сүз бара? (2 балл):

Җавап: **Дәрдемәнд**

5. Батырлыкка дан җырлауга, кешенең бөеклеген раслауга юнәлтелгән, аерым кеше яки кешеләр төркеменең үз идеалларын яклап көрәшү тарихы күрсәтелгән әсәрләрдә яңгырый торган пафос төре (1 балл):

- 1) романтик пафос
- 2) **героик пафос**
- 3) трагик пафос

6. Яшәүнең мәгънәсен эзләүче ялгыз шәхес фажигасе үзәктә яткан, яшәешнең ялгыш кануннарга корылганы өчен кайгыручы, куркучы, чарасызлык баскычына атлаучы шәхеснең рухи дөньясы, сызлануы турында сөйләүче модернистик агым (2 балл):

Жавап: экзистенциализм

7. Психологизмның өченче заттан кешенең күңел хәрәкәтен җентекле сөйләп-күрсәтеп баруга корылган алымы (2 балл):

- 1) үзанализ
- 2) **психологик анализ**
- 3) психологизм

8. Кайсы лирик жанрда лирик герой бер төркем, милләт, иҗтимагый катлау вәкиле булып, шулар исеменнән сөйли? (2 балл):

Жавап: гражданлык лирикасы

9. Нади Такташның «Югалган матурлык» әсәренең жанры (2 балл):

Жавап: драма

10. ...«Сез кайсы халыктан?» – дисәләр,
Батырлар исемен атадым.
Батырлар утларга керделәр»
Тик исән булсын, дид, Ватаным... Әлегә әсәренең исемен, авторын һәм жанрын языгыз (2 балл):

Жавап: Разил Вәлиев “Ватаным”, гражданлык лирикасы

II. Язма җавапка бәйле биремнәр (32 балл).

1. Жанр буларак драма. Аның үзенчәлекләрен Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» әсәре мисалында аңлатып языгыз (10 балл).

Драма – җитди конфликтка корылган жанр. Бер төркем, катлау вәкилләре булган кешеләр арасында чыккан конфликт үткен проблемалар куюрга, тамашачыны уйландырырга ярдәм итә. Чишелеш бер төркемгә – тамашачының гаепләвен, бер төркемгә – соклану уята, яки яхшылык җиңеп чыга. Драмаларда тышкы һәм эчке конфликтлар чагылыш таба, әмма эчке конфликт төп конфликт була һ.б. Шүбһе билгеләрне укучылар драма мисалында аңлатып бирергә тиешләр.

2. Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында төш образы. Автор аңа нинди мәгънәләр сала? (5 балл):

Драма Исмагыйльнең төш күрүе белән баиланып китә. Төш әсәрдә күчерелмә мәгънәгә ия һәм символик функцияда кабул ителә. Төштә аждаһаның йолдызларны сүндерүе, Исмагыйльнең, Сәрвәрнең, Надирның һәм башка бик күп егетләрнең йолдызлары сүнүе, күк йөзен караңгылык каплап алу драманың төп сюжет сызыгында булачак күңелсез вакыйгаларга, сугыш

тартып алган мэхэббаткә, егетләрнең үлеменә ишарә булып тора. Аждаһа сугышны аңлата, сүнгән йолдызлар – кешеләрнең сүнгән бәхетләре ул.

3. Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасындагы Сәрвәр яки Надир образларына характеристика бирегез. Аңа үз мөнәсәбәтегезне дә белдерегез (5 балл):

Укучылар үзләре сайлап алган геройга характеристика бирергә һәм аның адымнарына карата үз мөнәсәбәтләрен аңлатырга тиешләр.

4. Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында автор позициясен – идеяне билгеләгез һәм аңлатып языгыз (5 балл):

Кешеләр арасындагы аңлашылмаучылык аерым берәүләрнең бәхетен эҗимерсә, сугыш халыкны, илне бәхетсезлеккә төшерә. Кешеләрнең бәхетсезлегә – тормыш гаделсезлегендә.

5. Бүген актив иҗат эше белән шөгыльләнә торган (урта һәм яшь буын) 4 шагыйрьнең һәм 3 язучының исем-фамилиясен языгыз (7 балл).